Published August 26, 2019

Klapalekiana, **55**: 153–158, 2019
ISSN 1210-6100

K osmdesátinám RNDr. Josefa Jelínka, CSc.

RNDr. Josef Jelínek, CSc. eighty years old

O RNDr. Josefu Jelínkovi, CSc. jsem už psal tolikrát, že bych se mohl opakovat, a to bych nerad. Poprvé to bylo k jeho padesátinám a poté téměř ke každému kulatému jubileu. Takže místo obvyklého odborného hodnocení jeho vědecké práce si dovolím raději několik osobních vzpomínek.

Většina našich entomologů ho zná jenom jako „Josífka“, což už samo o sobě vypovídá o jeho povaze a oblibě, takže i já ho ani jinak jmenovat nemohu. Takže Josífka jsem poprvé poznal jako student entomologie na PF UK, když jsem svůj zájem zaměřil na čeleď krascovitých (Buprestidae). Při tomto zaměření jsem, samozřejmě, musel kontaktovat entomologické oddělení Národního muzea, kde je uložena obrovská sbírka krasců prof. Jana Obenbergera. Josífek tam tehdy byl mladým kurátorem této sbírky a hned při mojí první návštěvě oddělení se mi plně věnoval a sbírku mi zpřístupnil. Díky jeho přátelské povaze, společným zájmům a snad i díky vzájemné náklonosti se z nás stali brzo dobří přátelé. Josífek byl zřejmě rád, že se našel někdo, kdo se bude krascům věnovat a on se tak bude moci plně věnovat svým oblíbeným lesknáčkům (Nitidulidae). I tak už stačil zpracovat bibliografii Prof. Obenbergera (1977) a publikovat revizi afrických krasců rodu *Planidia* Kerremans, 1899 (1971).

Objevili jsme tehdy i další společnou vášeň, a to terénní exkurze. Vyjížděli jsme tehdy téměř každý víkend na Křivoklátsko do okolí Skryjí, kde jsme si našli ubytování u místního starosty (tehdy předsedy Národního výboru) pana Dubského. Jezdili jsme tam celkem pravidelně i s manželkami (a mým, tehdy dvouletým, synem). Znovu-objevili jsme tam tenkrát legendární druh krasce *Acmaeodera* (*Acmaeotethya*) *octodecimguttata octodecimguttata* (Piller et Mitterpacher, 1783), který byl z této lokality znám (pod jménem *Acmaeodera degener*) podle jediného, sporného exempláře z třicátých let. Křivoklátsko jsme navštěvovali velmi často také v zimě, kdy jsme se věnovali hlavně podsevům a „šťourání“ v mrtvém dřevě. Z těchto exkursí pocházejí i unikátní nálezy brouků z čeledí Elateridae, Rhizophagidae, Cryptophagidae, Mycetophagidae, Ostomidae a dalších.

V té době jsme zajížděli poměrně často také na Slovensko, hlavně do Slovenského krasu. Odtud i jedna úsměvná vzpomínka: v okolí Turňanského hradu se tehdy intenzivně páslo, takže jsme se věnovali i koprofágním broukům. Při této činnosti k nám přišel místní pastevec a když zjistil co děláme, tak se nás zeptal, co za to bereme. Když jsme mu s uzarděním sdělili naše asistentské platy, tak nám odpověděl, že za takové peníze by to nikdy nedělal a že to asi bude tím, že jsme ještě mladí a nemáme tu „práks“.

Jindy jsme se zase zúčastnili „expedice“ západočeského muzea v Plzni na jižní Slovensko, která ovšem skončila velkým fiaskem, když s námi služební vozidlo západočeského muzea (rumunský GAZ) odmítlo spolupracovat a v Nových Zámkách dosloužilo definitivně. Bylo nutno vždy ručním čerpadlem nasát něco paliva, auto roztlačit a pak vozidlo ujelo několik kilometrů a se stále se zpomalujícím „brbláním“ se opět zastavovalo. Byli jsme tak sehraná parta (6 osob), že už jsme podle zvuku poznali, že se blíží konec, za jízdy už jsme vyskakovali, dočerpávali a opět naskakovali. Takto jsme za neustálého deště „dojeli“ až do Bratislavy, kde

Obr. 1. Josef Jelínek při znovuodhalení pamětní desky F. A. Nickerla v Břežanském údolí, Praha 4 – Točná, říjen 2013. Fotografie J. Hájka.

vysvitlo slunko a odkud jsme pokračovali zpět vlakem do Prahy. Josífek to tehdy komentoval ve verších, které se zde ale nedají opakovat.

V sedmdesátých letech jsme s Josífkem také začali vyjíždět do zahraničí. Poprvé to bylo v roce 1972 do Bulharska, kde mi Josífek dělal průvodce a školitele. Předtím totiž Bulharsko navštívil už několikrát a já jsem se tudíž seznamoval s bulharskou faunou a lokalitami daleko snáze. Vzali jsme to tehdy od moře (legendární lokalita Arkutino) až po řeku Strumu (Sandanski, Melnik) a pohoří Pirin. I tato cesta byla plná zážitků a nevšedních situací, na které je Josífek specialista. Tak například nás armáda (nevíme proč) vykázala z autobusu plného domorodců s husami, slepicemi a prasaty, v Sandanski jsme se zase připletli do ostrých střeleb ve vojenském prostoru (který nebyl nikterak označený), nebo jsme se nedostali z jihu na pohoří Pirin, protože se nás ujali místní, velice přátelští ochranáři, kteří nás místní mastikou zcela vyřadili z provozu.

Tou dobou jsme se také společně zúčastnili třech entomologických zájezdů do tehdejší sovětské Střední Asie. I tady mi dělal Josífek školitele, protože tam už předtím byl. Zúčastnil se dokonce zájezdu, kdy se našim entomologům podařilo dostat na legendární lokalitu „Tigrovaja Balka“ na afghánských hranicích. Z této expedice také pocházejí jediné exemplář reliktního krasce *Eurythyrea oxiana* Semenov, 1895 ve sbírkách Národního muzea. Bohužel, z této famózní lokality se stala posléze jaderná střelnice. Na těchto expedicích, kde některé přesuny byly velice zdlouhavé, se uplatnil Josífkův smysl pro humor, který mnohdy odlehčil nejednu napjatou situaci.

Obr. 2. Koleopterologické setkání v Beutelsbachu, Mauro Daccordi a Josef Jelínek, říjen 2018. Fotografie J. Hájka.

Zde je nutné zmínit i tři expedice entomologického oddělení Národního muzea do Íránu, kterých jsem se, bohužel, nezúčastnil. Podle svědectví účastníků byl Josífek jedním z hlavních tmelících prvků výprav a díky jemu se podařilo překonat mnohé, kritické situace. Tou dobou už se Josífek plně věnoval lesknáčkům, nicméně dokázal nasbírat i neskutečné množství krasců včetně bionomických údajů o jejich životě. Díky jeho píli přivezly expedice neskutečných 1450 exemplářů krasců ze 172 taxonů. Z tohoto materiálu bylo popsáno 19 nových druhů a 4 nové poddruhy (Bílý 1983). Stojí za zmínku, že poslední expedice se vrátila do Prahy 12. srpna, tedy v den Josífkových narozenin.

Mezitím jsme podnikali další sběrné exkurze i na domácí půdě. Velmi často jsme navštěvovali jižní Moravu, a to ještě před dokončením výstavby devastujících Novomlýnských nádrží, které zdejší naprosto unikátní biotopy nenávratně zničily. Po umístění služební maringotky v Lednici u Prostředního rybníku se naše návštěvy staly pravidelné. Detailněji byly tyto exkurze popsány nedávno v časopise Živa (6/2018).

Jak čas běžel a klouby začaly být méně ohebné, ubylo i terénních zážitků s Josífkem. O to více jsme se stýkali (a stýkáme) na poli kulturním. Josífek má absolutní hudební sluch, miluje klasickou hudbu (nevyhýbá se ale ani jazzu) a kdysi dokonce hudbu aktivně provozoval (hrál na housle). Jestli se nemýlím, tak neuplyne týden, aby nenavštívil alespoň jeden koncert. Chce-li mu někdo udělat radost, pozve ho na koncert některého z hostujících, předních, světových interpretů vážné hudby, nebo mu daruje poslední nahrávku jeho oblíbených „Carmina Burana“.

Nejen vědou a uměním živ je člověk a Josífek je zářným příkladem. Je vynikající kuchař, který sbírá historické kuchařky a také podle nich vaří. Jeho „kuře Marengo“ nemá konkurenci a jakékoli jídlo jím připravené je zážitkem. Tuto jeho vášeň oceňují zejména kolegové na exkurzích a své by mohli vyprávět účastníci iránských expedic.

Dalším jeho koníčkem, obzvláště nyní v důchodu, je zahradničení. Na své zahradě v Bělči má rozsáhlou sbírku nejrůznějších cibulovin. Věnuje se i exotickým druhům tulipánů, krokusů, řebčíků a dalším, některé z nich i docela úspěšně množí. O své výpěstky se nezištně dělí s přáteli, takže i u nás na zahradě se můžeme pochlubit výsledky jeho zahradničení.

V krátkém článku k jeho významnému jubileu nemohu ani zdaleka popsat všechny zážitky z našeho společného „válčení“ na entomologickém oddělení v Národním muzeu, které nakonec trvalo 40 let. Dlouhá léta působil Josífek i jako vedoucí tohoto oddělení. Skutečně nikdo, kdo za ta léta oddělením prošel, si na Josífka nemůže stěžovat. Odrážel statečně všechny byrokratické nesmysly shora, takže se pod ním pracovalo bez stresů a v pohodě, bohužel na úkor jeho času a energie. Nezbývá než Josífkovi popřát pevné zdraví a elán do dalších jeho aktivit a koníčků jak v entomologii, tak i v zahradničení.

Svatopluk Bílý

BIBLIOGRAFIE 2010–2018 / BIBLIOGRAPHY 2010–2018
PŘEDCHOZÍ BIBLIOGRAFIE VIZ BÍLÝ (2000) A BÍLÝ ET AL. (2009).

JELÍNEK J. 2010: Kateretidae. Pp. 218–219; Nitidulidae. Pp. 219–220. In AGUILAR J. C.: *Methods for catching beetles.* Naturalia Scientific Collection, Montevideo–Asuncion, 303 pp.

AGUILAR J. C. & JELÍNEK J. 2010: Monotomidae. Pp. 213–214. In AGUILAR J. C.: *Methods for catching beetles.* Naturalia Scientific Collection, Montevideo–Asuncion, 303 pp.

JELÍNEK J. & CLINE A. R. 2010: 10.25. Kateretidae Erichson in Agassiz, 1846. Pp. 386–390. In: LESCHEN R. A. B., BEUTEL R. J., LAWRENCE J. F. & SLIPINSKI A. (eds): *Coleoptera, Beetles. Vol.2: Morphology and systematics (Elateroidea, Bostrichiformia, Cucujiformia partim). Handbook of Zoology, Arthropoda, Insecta*. De Gruyter, Berlin/New York, xiii+786 pp.

JELÍNEK J., CARLTON C., CLINE A. R. & LESCHEN R. A. B. 2010: 10.26. Nitidulidae Latreille, 1802. Pp. 390–407. In: LESCHEN R. A. B., BEUTEL R. J., LAWRENCE J. F. & SLIPINSKI A. (eds): *Coleoptera, Beetles. Vol.2: Morphology and systematics (Elateroidea, Bostrichiformia, Cucujiformia partim). Handbook of Zoology, Arthropoda, Insecta.* De Gruyter, Berlin/New York, xiii+786 pp.

JELÍNEK J. & BOBOT L. 2011: Faunistic records from the Czech Republic – 306. Coleoptera: Nitidulidae. *Klapalekiana* **47**: 4.

JELÍNEK J. & HÁJEK J. 2011: Order Coleoptera, family Nitidulidae. Pp. 224–232. In: HARTEN A. van (ed.): *Arthropod fauna of the UAE IV*. Multiply Marketing Consultancy Services, Abu Dhabi, 832 pp.

POUSSEREAU J., JELÍNEK J. & AUDISIO P. 2011: A new species of Amystrops Reitter, 1875, and an updated checklist of the Nitidulidae from Réunion Island (Coleoptera). *Bulletin de la Société Entomologique de France* **116**: 421–428.

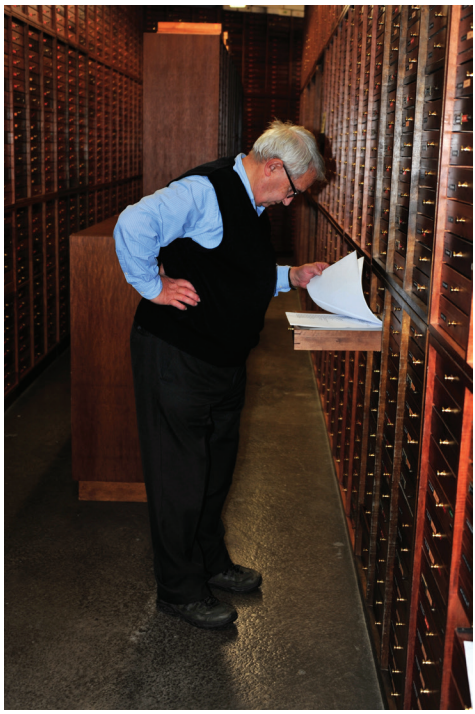
JELÍNEK J., LASOŃ A. & HÁJEK J. 2012: Glischrochilus (Librodor) forcipatus (Fairmaire, 1889) rediscovered (Coleoptera: Nitidulidae). *Zootaxa* **3202**: 58–64.

JELÍNEK J., JIA F. & HÁJEK J. 2012: A new species of the genus Atarphia (Coleoptera: Nitidulidae) from China. *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae* **52**: 467–474.

MIFSUD D. & JELÍNEK J. 2012: The Monotomidae of the Maltese Islands (Coleoptera). *Bulletin of the Entomological Society of Malta* **5**: 93–96.

MIFSUD D. & JELÍNEK J. 2012: The Mycetophagidae of the Maltese Islands (Coleoptera). *Bulletin of the Entomological Society of Malta* **5**: 105–109.

JELÍNEK J. 2014: Icones Insectorum Europae Centralis. Coleoptera Sphindidae, Kateretidae, Nitidulidae. *Folia Heyrovskyana, Series B* **21**: 1–29.

Obr. 3. Josef Jelínek v entomologických sbírkách, Staatliches Museum für Naturkunde Stuttgart, říjen 2018. Fotografie D. Vondráčka.

Obr. 4. Koleopterologické setkání v Beutelsbachu, Ivan Löbl, Richard A. B. Leschen a Josef Jelínek, říjen 2015. Fotografie J. Hájka.

AUDISIO P., SABATELLI S. & JELÍNEK J. 2015: Revision of the pollen beetle genus Meligethes (Coleoptera: Nitidulidae). *Fragmenta Entomologica* **46** (2014): 19–112.

HONĚK A., MARTINKOVÁ Z., SKUHROVEC J., BARTÁK M., BEZDĚK J., BOGUSCH P., HADRAVA J., HÁJEK J., JANŠTA P., JELÍNEK J., KUBÁŇ V., PEKÁR S., PRŮDEK P., ŠTYS P. & ŠUMPICH J. 2016: Arthropod fauna in flowers of apomictic Taraxacum section Ruderalia species. *European Journal of Entomology* **113**: 173–183.

JELÍNEK J., AUDISIO P., HÁJEK J., BAVIERA C., MONCOUTIER B., BARNOUIN T., BRUSTAL H., GENÇ H. & LESCHEN R. A. B. 2016: Epuraea imperialis (Reitter, 1877) new invasive species of Nitidulidae (Coleoptera) in Europe, with a checklist of sap beetles introduced to Europe and Mediterranean areas. *Atti della Accademia Peloritana dei Pericolanti, Classe di scienze fisiche, matematiche e naturali* **94** (2): A4, 24 pp. DOI: 10.1478/AAPP.942A4.

LIU M., YANG X., HUANG M., JELÍNEK J. & AUDISIO P. 2016: Four new species of Meligethes Stephens and additional data on other species of the genus (Coleoptera: Nitidulidae: Meligethinae). *Zootaxa* **4121**: 101–116.

AUDISIO P., CLINE A., LASOŃ A., JELÍNEK J., SABATELLI S. & SERRI S. 2017: New species and records of pollen and sap beetles for Iran (Coleoptera: Kateretidae, Nitidulidae). *Zootaxa* **4216**: 369–383.

JELÍNEK J., MORAVEC P. & VONIČKA P. 2017: Faunistic record from the Czech Republic – 418: Coleoptera: Nitidulidae. *Klapalekiana* **53**: 159–160.

JELÍNEK J., LESCHEN R. A. B. & HÁJEK J. 2017: Revision of Epuraea of the New Zealand (Coleoptera: Nitidulidae. *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae* **57**: 617–644.

HÁJEK J. & JELÍNEK J. 2017: First record of the family Sphindidae (Coleoptera: Cucujoidea) from Socotra. Pp. 133–137. In: HÁJEK J. & BEZDĚK J. (eds): Insect biodiversity of the Socotra Archipelago III. *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae*, **57 (Supplementum)**: i–vi + 1–225.

JELÍNEK J. & LASOŃ A. 2018: New species of Epuraea (Haptoncus) from New Caledonia (Coleoptera: Nitidulidae, Epuraeinae). *Annals of the Upper Silesian Museum in Bytom* **26**: 1–11.
JELÍNEK J. & HÁJEK J. 2018: The first species of the genus Platychora Erichson, 1843 from the Australian Region (Coleoptera, Nitidulidae, Prometopinae). *Entomologische Blätter und Coleoptera* **114**: 255–261.
JELÍNEK J. & HÁJEK J. 2018: Two new species of Glischrochilus with taxonomic comments, new records from Asia, and a world checklist of the genus. (Coleoptera: Nitidulidae). *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae* **58**: 567–576.

LITERATURA / REFERENCES

BÍLÝ S. 1983: Results of the Czechoslovak-Iranian entomological expedition to Iran. Coleoptera, Buprestidae. *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae* **41**: 29–92.
BÍLÝ S. 2000: Šedesátiny RNDr. Josefa Jelínka, CSc. (Sixthieth anniversary of RNDr. Josef Jelínek, PhD.). *Klapalekiana* **36**: 201–206 (in Czech, English summary).
BÍLÝ S., SMETANA A., HÁJEK J., JEŽEK J. & ŠTICH Č. 2009: RNDr. Josef Jelínek, CSc. seventy years old. *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae* **49**: 335–340.
JELÍNEK J. 1971: Revision of the genus Planidia Kerremans (Coleoptera, Buprestidae). *Opuscula Zoologica* **120**: 1–11.
JELÍNEK J. 1977: Bibliography of scientific papers of Prof. Dr. Jan Obenberger. *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae* **39**: 5–27.